

K AUTOMATIZACI VELENÍ CHEMICKÉMU VOJSKU

Řešení úkolů velení chemickému vojsku je spojeno s uskutečňováním určitých procesů v činnosti funkcionářů chemického vojska a jím podřízených útvarů a jednotek, které vyžadují použití různých metod práce a mají různý stupeň pracnosti. Ke složitým a někdy velmi pracovním procesům velení chemickému vojsku v soudobých operacích patří:

- shromažďování, zpracování a předávání informací o parametrech nepřátelských jaderných výbuchů,

- shromažďování, zpracování a zobrazení informací o radiální a chemické situaci na základě výsledků radiálního a chemického průzkumu,

- příprava konkrétních operačně taktických propočtů k optimálnímu použití útvarů a jednotek chemického vojska, zejména na operačním stupni velení.

Objem pracnosti a složitosti každé činnosti není stejný. Rozdíly budou záviset nejen na druhu činnosti chemické jednotky, ale také na konkrétní situaci.

Sběr a zpracování informací o radiální a chemické situaci, jejich předávání štábům a vojskům vyžaduje přísnou centralizaci a rychlou realizaci těchto procesů z hlediska faktoru času. (Např. denní objem informace o radiální a chemické situaci pro štáb vševojskového svazu může obsahovat až 20 000 znaků. Je-li v rámci vševojskového svazu o průměru 300 až 360 bodů měření a hlášení předáváme na radiální středisko svazu 3krát za 24 hodin, je celkový objem informací 17 280 znaků.) Proto bez automatizace tohoto informačního procesu by bylo v soudobé operaci značně obtížné včas vydávat nezbytné informace o radiální a chemické situaci v potřebném objemu a s potřebnou přesností. Zpracování informací o radiální a chemické situaci vyžaduje používání výpočetní techniky, především počítačů, a to nejen

k řešení výpočetních úkolů, nýbrž i k řešení těchto operací:

- klasifikace (třídění) informací o radiální a chemické situaci,

- opravu dat, která jsou v paměti počítače v souvislosti se znovu získanými informacemi (další měření),

- určení věrohodnosti informací (podle dalších informací z jiných zdrojů od druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, popř. orgánů teritoriální radiální hlášené sítě),
- spojení informací podle významu a vhodnosti k analýze radiální situace.

Velitelům svazů, svazků a útvarů předkládat upřesněné a do určité míry zobecněné informace o radiální situaci buď v celém pásmu, nebo v jeho jednotlivých částech. Pro všestranné a správné zhodnocení radiální a chemické situace a řešení o použití útvarů a jednotek chemického vojska budeme připravovat řadu operačně taktických a technických propočtů, jejichž ruční zpracování je v podmínkách velmi omezeného času značně obtížné. Proto bez automatizace velení chemickému vojsku nemůžeme v podmínkách soudobých operací uskutečnit kvalitativní posun velení chemickému vojsku na operačním, ale i taktickém stupni velení.

Požadavky diktované charakterem soudobých operací vymezují základní ustanovení, kterými je třeba se řídit, aby automatizovaný podsystem velení chemickému vojsku, tj. sběr, zpracování sdělovacích informací a předání řídicích informací, byl co nejeefektivnější.

Automatizovaný podsystem velení chemickému vojsku chápeme jako nedílnou součást automatizovaného systému velení vojskům (popř. automatizovaného vševojskového systému). V článku vycházím z tohoto principu. Automatizovaný podsystem velení chemickému vojsku můžeme tvořit zasazením prvků do jednotlivých stupňů velení takto:

— Na operačním stupni velení bude účelné využít provozovny automatizovaných přenosů pro radiální středisko vyššího svazu (svazu) s připojením štábních provozoven pro práci náčelníka chemického vojska. Obdobně vybaví velitele a štáb chemické zálohy provozovnou automatizovaných přenosů s připojením účastnických stanic přenosů dat útvarů chemického vojska přímo podřízených náčelníkovi chemického vojska vyššího svazu (svazu) a velitelsko-štábního vozidla veliteli jednotek radiálního a chemického průzkumu. Jde o stejná velitelsko-štábní vozidla, jaká budou u vševojskových svazků pro náčelníka chemické služby při zavedení polního automatizovaného systému velení vojskům (PASUV) na taktickém stupni. Na tato velitelsko-štábní vozidla veliteli jednotek radiálního a chemického průzkumu napojit přímo družstva radiálního a chemického průzkumu, která mají funkci zdrojů prvotní informace o radiální a chemické situaci.

— Na taktickém stupni velení doplnit pouze plánovaný polní automatizovaný systém velení vojskům tím, že se vybaví výpočetní analytické skupiny štábů svazků provozovny automatizovaných přenosů (PAP). Provozovny automatizovaných přenosů výpočetních analytických skupin propojit s velitelsko-štábním vozidlem náčelníka chemické služby svazku a z hlediska dálkového přenosu dat s provozovnou automatizovaných přenosů radiálního střediska svazu.

Tím bude zabezpečena návaznost polního automatizovaného systému velení vojskům na taktickém stupni velení s automatizovaným systémem velení vojskům na operačním stupni. Kromě toho na provozovnu automatizovaných přenosů výpočetní analytické skupiny napojit přímo družstva radiálního a chemického průzkumu, která mají funkci zdrojů prvotní informace o radiální a chemické situaci.

Pro odbornou činnost při zjišťování a sběru informací o radiální a chemické situaci bude objektivně nutné vyjmout tato družstva radiálního a chemického průzkumu z podřízenosti veliteli čet radiálního a chemického průzkumu z podřízenosti veliteli čet radiálního a chemického průzkumu, veliteli jednotek chemické ochrany vševojskových útvarů a velitele praporu chemické ochrany vševojskového svazku.

Automatizovaný podstýtem velení chemickému vojsku představuje komplex vzájemně spojených prvků velení, automatizovaných spojovacích kanálů, počítačů a různých technických prostředků k automatizovanému sběru a zpracování informací, zobrazení situace a vydání řídicích infor-

mací pro velení chemickému vojsku. Organizační velení chemického vojska v rámci vyššího svazu jsou začleněny do automatizovaného podstýtemu chemického vojska v závislosti na celkovém určení automatizovaného systému velení vojskům na funkčních povinnostech orgánů velení chemického vojska. Je zřejmé, že po vybudování automatizovaného podstýtemu musíme změnit metodiku práce funkcionářů chemického vojska (od náčelníka chemického vojska vyššího svazu až po útvar chemického vojska).

Funkční povinnost automatizovaného podstýtemu velení se projeví v praktickém řešení pracovních postupů a přístupů funkcionářů chemického vojska ve velení s využitím všech technických prostředků automatizovaného podstýtemu.

Práce náčelníka chemického vojska vyššího svazu (svazu) a jeho správy (oddělení) při přijímání rozhodnutí k organizování chemického zabezpečení v podmínkách automatizovaného podstýtemu chemického vojska můžeme si představit takto:

Informace o radiální a chemické situaci i o situaci chemického vojska postupují od zdrojů prvotní informace. (Zdroje prvotní informace jsou družstva radiálního a chemického průzkumu a útvary chemického vojska vybavené účastnickými stanicemi přenosu dat.)

Střediskem příjmu jsou velitelsko-štábní vozidla veliteli jednotek radiálního a chemického průzkumu a provozovna automatizovaných přenosů velitele chemické zálohy vyššího svazu (svazu). Na operačním stupni vzhledem k prostorovému rozsahu operační sestavy musíme mít dílčí centra sběru v podobě pracovišť veliteli jednotek radiálního a chemického průzkumu. U vševojskového svazku je vhodné, aby tímto střediskem příjmu informací od družstev radiálního a chemického průzkumu byla přímo provozovna automatizovaných přenosů výpočetní analytické skupiny štábu svazku.

Po příjmu zpráv o radiální a chemické situaci náčelník společně s náčelníkem štábu chemického vojska (náčelník chemického vojska svazu) si ujasní úkol a zhodnotí situaci na základě již zpracovaných informací. Informace, které nemá k dispozici, vyžaduje náčelník chemického vojska vyššího svazu (svazu) přes centrum sběru informací od podřízených funkcionářů s využitím automatizovaného podstýtemu. Na základě zhodnocení zpracovaných informací formuluje varianty možného rozhodnutí, které mohou být zobrazeny na displeji nebo na tablech. Dále připravuje výpočty a kalkulace ke zhodnocení těchto variant rozhodnutí a vybírá (v rámci

konkrétní situace) optimální variantu. Výsledky výpočtů optimální varianty opět zobrazí na zařízeních, která jsou na pracovišti náčelníka chemického vojska vyššího svazu (svazu). Tato zařízení umožňují náčelníkovi chemického vojska vyššího svazu (svazu) měnit podmínky výpočtů nebo vybrat další optimální variantu. Rozhodnutí, které náčelník chemického vojska vyššího svazu (svazu) přijme, předá po jeho schválení s využitím automatizovaných kanálů spojení podřízeným funkcionářům chemického vojska.

Proces doručování úkolů podřízeným funkcionářům podstatně zkvalitníme, když je v rámci automatizovaného systému velení vojskům vybavíme na operačním stupni velení pracovišti typu štábní provozovna a na taktickém stupni pracovišti typu velitelsko-štábní vozidla. Při práci v rámci tohoto systému před odesláním zprávy nejprve automaticky prověříme spojení k příjemci a zprávu odešleme jen v případě kladného výsledku prověrky. Dále příjemce — podřízený funkcionář chemického vojska potvrdí odesílateli — nadřízenému funkcionáři chemického vojska příjem zprávy buď tzv. vrácením, nebo vydáním potvrzovací zprávy, která obsahuje mimo jiné i číslo zprávy a čas jejího přijetí.

Automatizovaný podsystem velení umožní předávat tři základní typy zpráv:

- formalizované číslíkové zprávy, např. výsledky radiačního a chemického průzkumu,

- formalizované textové a abecedně číslíkové zprávy, např. směrnice, nařízení a bojové rozkazy,

- neformalizované textové zprávy, např. hlášení o morálně politickém stavu útvarů a jednotek chemického vojska.

Formalizované číslíkové zprávy představují nejčastěji používané krátké povely a hlášení. Tyto zprávy můžeme rozdělit do dvou kategorií:

- krátké povely, které v podsystemu chemického vojska budou především povely k vedení plánovaného radiačního a chemického průzkumu a hlášení o jeho výsledcích,

- hlášení o situaci a stavu podřízených útvarů a jednotek, a to buď na vyžádání, nebo při změně situace nebo stavu.

Formalizované textové a abecedně číslíkové zprávy představují především směrnice, nařízení pro chemické zabezpečení, bojové rozkazy pro útvary a jednotky chemického vojska a souhrnná chemická hlášení na předem stanoveném formuláři. Neměnný, tištěný text formuláře nepřenášíme, ve zprávě předáváme pouze proměnný text. Pro přehlednost text formuláře konkrétního dokumentu generujeme z paměti počítače na stínítko displeje u odesílatele i příjemce. Generování příslušného druhu formuláře vyvoláme na základě jeho označení a záhlaví formuláře.

Při zkoumání perspektivního charakteru velení chemickému vojsku můžeme stanovit hlavní faktory, které budou ovlivňovat jeho vývoj:

- Jaderné a chemické zbraně a další druhy zbraní hromadného ničení, a to jak z hlediska organizace přesného zjištění základních údajů o těchto prostředcích, tak i z hlediska podílu chemického vojska na odstranění následků použití soudobých i dalších druhů zbraní hromadného ničení.

- Jaderné zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení a jejich vliv na charakter a způsob vedení operací, a tím i na velení chemickému vojsku. Stále složitější bude rozhodnutí náčelníka chemického vojska vyššího svazu a svazů jak neefektivněji použít sil a prostředků, včetně určení priority pro zásah jednotek chemického vojska ve prospěch zasažených a zamořených vojsk a týlů.

- Důsledek rozvoje elektroniky a tím rozvoj technických prostředků pro budování automatizovaného systému velení, v jehož rámci vytvoříme automatizovaný podsystem velení chemickému vojsku. Uplatnění tohoto faktoru bude vyžadovat zásadní zvrat v myšlení funkcionářů chemického vojska z hlediska obsahu a forem velení vojskům. Musíme objektivně přehodnotit dříve získané zkušenosti z velení chemickému vojsku a získávat pro naplnění nových požadavků novou profesionalitu. V daleko větší míře budeme vyžadovat speciální znalosti, zvládnutí potřebných metod k řešení problémů a schopnost využít odpovídajících technických prostředků velení vojskům.

V článku jsem naznačil některé problémy perspektivního podsystemu velení chemickému vojsku. Tato varianta automatizovaného podsystemu velení ve své organizační struktuře může být pouze dílčím přiblížením k jádru řešeného problému.

Celá koncepce výstavby automatizovaného podsystemu velení by měla vytvářet podmínky pro **stavebnicový** způsob výstavby tohoto podsystemu, pružnou reakci na vývoj technických prostředků velení vojskům a snadné propojení jednotlivých prvků v rámci automatizovaného systému velení vojskům.